

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

28

YASAMA YILI

2

SIRA SAYISI: 116

İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un İslam Konferansı Örgütünün İmtiyaz ve Muafiyetlerine Dair Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1653) ve Dışişleri Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi ve Listesi.....	4
• Kanun Teklifleri Yenileme Tezkeresi.....	11
• 2/1653 Esas Numaralı Teklifin	
- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı	12
- Genel Gerekçesi	12
• Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi	13
• Dışişleri Komisyonu Raporu	14
• Teklif Metni.....	17
• Dışişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin	17
• Sözleşme Metni	18

T.C.

Cumhurbaşkanlığı

Sayı: Z-90666677-599-180451

2 Ekim 2023

Konu: Milletlerarası andlaşmaların
onaylanmasının uygun bulunması

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

27’nci Yasama Döneminde Anayasa’nın 90’ıncı maddesi gereğince onaylanması uygun bulunmak üzere Başkanlığınıza sunulan ancak sonuçlandırılmayan ekli listede yer alan milletlerarası andlaşmaların onaylanmasının uygun bulunması hususunda gereğini bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Cumhurbaşkanı

Ek: Liste

LİSTE

SIRA NO.	27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ ESAS NUMARASI	ANDLAŞMANIN ADI
1	2/5027	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile El Salvador Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması
2	2/5038	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Panama Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması
3	2/1781	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Svaziland Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması
4	2/2783	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması ve Notalar
5	2/2278	Türkiye Cumhuriyeti ve Sudan Cumhuriyeti Arasında Ticaret ve Ekonomik Ortaklık Anlaşması
6	2/2935	Matrah Aşındırma ve Kâr Kaydırmanın Engellenmesine Yönelik Vergi Anlaşmaları ile İlgili Önlemlerin Uygulanmasına İlişkin Çok Taraflı Sözleşme
7	2/1897	Uluslararası Ticaret Finansmanı İslami Kurumu Kurucu Anlaşmasının 25. Maddesinin Tadiline İlişkin Olarak Uluslararası Ticaret Finansmanı İslami Kurumunun 12. Genel Kurul Toplantısında Kabul Edilen 18/5/2017 Tarihli ve GA12/6-438 Sayılı Karar

SIRA NO.	27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ ESAS NUMARASI	ANDLAŞMANIN ADI
8	2/1912	Özel Sektörün Geliştirilmesi İslami Kurumu Kurucu Anlaşmanın 26 ncı ve 31 inci Maddelerinin Tadiline İlişkin Olarak Özel Sektörün Geliştirilmesi İslami Kurumunun 17 nci Genel Kurul Toplantısında Kabul Edilen 18/5/2017 Tarihli ve GA17/7/438 Sayılı Karar
9	2/4162	Özel Sektörün Geliştirilmesi İslami Kurumu Kurucu Anlaşmasının 47'nci Maddesinin Tadiline İlişkin Olarak Özel Sektörün Geliştirilmesi İslami Kurumunun 21'inci Genel Kurul Toplantısında Kabul Edilen 4/9/2021 Tarihli ve GA21/4/442 Sayılı Karar
10	2/2370	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Filistin Devleti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notalar
11	2/3910	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tunus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma
12	2/4291	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kongo Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma
13	2/3378	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sierra Leone Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayii İşbirliği Anlaşması
14	2/1532	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşması
15	2/1548	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Macaristan Hükümeti Arasında Savunma Sanayinde Gizlilik Dereceli Bilgilerin Karşılıklı Korunmasına İlişkin Anlaşma
16	2/2984	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kolluk Personelinin Güvenlik Alanında Eğitim ve Öğretimine İlişkin İşbirliği Anlaşması

SIRA NO.	27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ ESAS NUMARASI	ANDLAŞMANIN ADI
17	2/1194	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşması ve Notalar
18	2/2024	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Benin Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşması
19	2/4188	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kamerun Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik Alanında İşbirliği Anlaşması
20	2/3141	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kamboçya Krallığı Kraliyet Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşması
21	2/5025	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tacikistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşması
22	2/5026	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bosna Hersek Bakanlar Kurulu Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşması
23	2/3537	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Portekiz Cumhuriyeti Arasında Askerî Alanda İşbirliği Çerçeve Anlaşması
24	2/2021	Türkiye Cumhuriyeti Genelkurmay Başkanlığı ile Moldova Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı Arasında Askerî Eğitim İş Birliği Tamamlayıcı Anlaşması
25	2/4323	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Angola Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma ve Askerî İşbirliği Çerçeve Anlaşması
26	2/4416	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Togo Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşması

SIRA NO.	27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ ESAS NUMARASI	ANDLAŞMANIN ADI
27	2/4417	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gambiya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Eğitim İş Birliği Anlaşması ve Notalar
28	2/4418	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ekvator Ginesi Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma İş Birliği Anlaşması
29	2/4706	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kongo Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşması
30	2/4911	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Senegal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî İşbirliği Çerçeve Anlaşması
31	2/5024	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Endonezya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşma
32	2/4292	Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı ve Kuveyt Devleti Milli Muhafız Komutanlığı Personelinin Eğitim ve Öğretimi Alanında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuveyt Devleti Hükümeti Arasında İşbirliği Protokolü ve Notalar
33	2/3706	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bosna Hersek Bakanlar Konseyi Arasında Altyapı ve İnşaat Projelerinde İşbirliği Anlaşması
34	2/4650	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kenya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Mali ve Teknik İş Birliğine İlişkin Çerçeve Anlaşması
35	2/1459	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı

SIRA NO.	27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ ESAS NUMARASI	ANDLAŞMANIN ADI
36	2/1545	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşma
37	2/3445	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması
38	2/4529	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hükümlü Nakli Anlaşması
39	2/1593	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslami Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hükümlülerin Nakli Anlaşması
40	2/1794	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması
41	2/1949	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tayland Krallığı Hükümeti Arasında Hükümlülerin Nakli Anlaşması
42		Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) Teşkilatı Arasında Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi (KEİPA) Uluslararası İçin Ev Sahibi Ülke Anlaşması Tadiil Protokolü
43	2/4814	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Malta Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Denizcilik Anlaşması
44	2/1776	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Panama Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Denizcilik Anlaşması
45	2/3536	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Küba Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Denizcilik Anlaşması

SIRA NO.	27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ ESAS NUMARASI	ANDLAŞMANIN ADI
46	2/3543	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Denizcilik Anlaşması
47	2/4891	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Senegal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Denizcilik Anlaşması
48	2/2847	İslam Konferansı Örgütünün İmtiyaz ve Muafiyetlerine Dair Sözleşme
49	2/2664	İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Medya Forumu Tüzüğü ile Notalar
50	2/3004	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kosova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma ve Notalar
51	2/2023	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İşgücü Anlaşması
52	2/2058	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Anlaşma
53	2/2025	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon ve Konsolosluk Mensuplarının Bakmakla Yükümlü Oldukları Kişilerin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmalarına Dair Anlaşma

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

27’nci Yasama Dönemi’nde Başkanlığa sunulmuş olan 2/5027, 2/5038, 2/1781, 2/2783, 2/2278, 2/2935, 2/1897, 2/1912, 2/4162, 2/2370, 2/3910, 2/4291, 2/3378, 2/1532, 2/1548, 2/2984, 2/1194, 2/2024, 2/4188, 2/3141, 2/5025, 2/5026, 2/3537, 2/2021, 2/4323, 2/4416, 2/4417, 2/4418, 2/4706, 2/4911, 2/5024, 2/4292, 2/3706, 2/4650, 2/1459, 2/1545, 2/3445, 2/4529, 2/1593, 2/1794, 2/1949, 2/4814, 2/1776, 2/3536, 2/3543, 2/4891, 2/2847, 2/2664, 2/3004, 2/2023, 2/2058 ve 2/2025 esas numaralı kanun teklifleri yenilenmiştir.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Numan Kurtulmuş
İstanbul

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/1653)	
ESAS	Dışışleri Komisyonu
TALİ	Adalet Komisyonu Plan ve Bütçe Komisyonu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelen Kâğıtlar Listesi'nde yayımlanan 647013 evrak numaralı “İslam Konferansı Örgütünün İmtiyaz ve Muafiyetlerine Dair Sözleşme”nin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Mustafa Şentop

Tekirdağ

GENEL GEREKÇE

12-15 Mayıs 1976 tarihlerinde İstanbul’da düzenlenen İslam Konferansı 7. Dışişleri Bakanları Konseyinde kabul edilen “İslam Konferansı Örgütünün İmtiyaz ve Muafiyetlerine Dair Sözleşme” İslam İşbirliği Teşkilatına (İİT), İİT personeline ve üye devletlerin temsilcilerine uygulanacak imtiyaz ve muafiyetler konusunda genel düzenleyici işlem niteliği taşımaktadır. Türkiye Cumhuriyeti adına 2 Mart 2019 tarihinde imzalanan Sözleşme bugüne kadar 25 üye ülke tarafından onaylanmıştır.

Suudi Arabistan’dan sonra en çok İİT kuruluşuna ve aynı zamanda çok sayıda İİT toplantısına evsahipliği yapan ülkemizin Sözleşmeye taraf olmasının fayda sağlayacağı kabul edilmektedir. Ayrıca, Temmuz 2015 itibarıyla Cidde’de faaliyete geçen İİT Daimi Temsilciliğimizin Sözleşmede düzenlenen imtiyaz ve muafiyetlerden tam olarak yararlanabilmesi bakımından bahse konu Sözleşmenin onaylanmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

T.C.

Cumhurbaşkanlığı

Sayı: 90666677-599-16637

22 Nisan 2020

Konu: Sözleşme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Cumhuriyeti adına 2 Mart 2019 tarihinde imzalanan “İslam Konferansı Örgütünün İmtiyaz ve Muafiyetlerine Dair Sözleşme”yi Anayasanın 90 ıncı maddesi gereğince onaylanması uygun bulunmak üzere ilişikte bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Cumhurbaşkanı

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

27/05/2024

Esas No: 2/1653

Karar No: 93

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/1653 esas numaralı, “İslam Konferansı Örgütünün İmtiyaz ve Muafiyetlerine Dair Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi”, Komisyonumuzun 21/05/2024 tarihinde yaptığı 8’inci toplantısında görüşölmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

1. Giriş

27'nci yasama döneminde görüşülememesi nedeniyle kadük kalan 2/2847 esas numaralı “İslam Konferansı Örgütünün İmtiyaz ve Muafiyetlerine Dair Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi”, 03/10/2023 tarihinde İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş imzasıyla yenilenmiştir. Teklif, 2/1653 esas numarası ile 04/10/2023 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak Adalet Komisyonu ile Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklif, Komisyonumuzun 28'inci yasama dönemi 21/05/2024 tarihli 8'inci toplantısında Dışişleri Bakanlığı yetkililerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

2. Teklifin İçeriği

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde Teklif ile, İslam İşbirliği Teşkilatının (İİT), İİT Personeline ve Üye Devletlerin Temsilcilerine Uygulanacak İmtiyaz ve Muafiyetler Konusunda Genel Düzenleyici İşlem Niteliği Taşıyan Sözleşme'nin onaylanmasının uygun bulunmasının amaçlandığı görülmektedir.

3. Komisyon Görüşmeleri

Komisyonumuzda Teklifin tümü üzerinde yapılan görüşmelerde¹;

Dışişleri Bakan Yardımcısı Mehmet Kemal Bozay tarafından;

İslam İşbirliği Teşkilatının Birleşmiş Milletlerden sonra ikinci en büyük hükümetlerarası siyasi teşkilat olduğu ve bu Teşkilat'ta hukuki zeminimizin daha da kuvvetlendirilmesine önem verildiği,

İslam İşbirliği Teşkilatı bağlamında hazırlanan bu Sözleşme'nin 1976'dan beri imzaya açık olduğu ve Ülkemizin taraf olduğu diplomatik işlere yönelik Viyana Sözleşmesi'ne de uygun olduğu,

Bu Sözleşme'nin uygulanmasıyla aynı zamanda İslam İşbirliği Teşkilatı nezdindeki daimi temsilcimizin ev sahibi Suudi Arabistan'da imtiyaz ve bağışıklıklarından tam olarak yararlanma imkânını da ortaya çıkaracağı,

ifade edilmiştir.

Komisyon üyesi tarafından;

İslam İşbirliği Teşkilatının bu Anlaşma üzerinden yaklaşık 43-48 yıllık bir süre geçmesine rağmen neden o süreler içinde Sözleşme'ye dair hususların kabul edilmediği ve bugün gündeme geldiği,

hususunda yöneltilen soruya cevaben Dışişleri Bakan Yardımcısı tarafından;

Ülkemizin Sözleşme'yi 2019 yılında Abu Dabi'de düzenlenen 46'ncı Dışişleri Bakanları Konferansı'nda imzaladığı ve mevcut durumda bu açığın kapatılarak Sözleşme'nin onaylanmak istendiği,

ifade edilmiştir.

4. Teklif Metnine İlişkin Kabuller ve Değişiklikler

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Teklif ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Teklifin 1'inci, 2'nci ve 3'üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

---

¹ Komisyonun toplantı tutanaklarına aşağıdaki bağlantı adresinden ulaşılabilir:

https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=3260

5. Genel Kurulda Temsil

İçtüzüğün 45'inci maddesi uyarınca, Teklifin Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere Gaziantep Milletvekili Derya Bakkak, Konya Milletvekili Ziya Altunyaldız ile İstanbul Milletvekili Sena Nur Çelik Kanat, Teklif ile ilgili özel sözcü olarak seçilmiştir.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Fuat Oktay</i>	<i>Mustafa Canbey</i>	<i>Ceyda Bölünmez Çankırı</i>
Ankara	Balıkesir	İzmir
Kâtip	Üye	Üye
<i>Derya Bakkak</i>	<i>Kürşad Zorlu</i>	<i>Cemalettin Kani Torun</i>
Gaziantep	Ankara	Bursa
(Bu raporun özel sözcüsü)		
Üye	Üye	Üye
<i>Ceylan Akça Cüpolo</i>	<i>Talih Özcan</i>	<i>Mahmut Rıdvan Nazırlı</i>
Diyarbakır	Düzce	Elâzığ
(Muhalifim)	(Muhalifim)	
Üye	Üye	Üye
<i>Kamil Aydın</i>	<i>Utku Çakırözer</i>	<i>Ali Şahin</i>
Erzurum	Eskişehir	Gaziantep
	(Muhalifim)	
Üye	Üye	Üye
<i>Derya Ayaydın</i>	<i>Sena Nur Çelik Kanat</i>	<i>Tuğba Işık Ercan</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
	(Bu raporun özel sözcüsü)	
Üye	Üye	Üye
<i>Zafer Sırakaya</i>	<i>Namık Tan</i>	<i>Ziya Altunyaldız</i>
İstanbul	İstanbul	Konya
		(Bu raporun özel sözcüsü)

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
NUMAN KURTULMUŞ’UN TEKLİFİ

**İSLAM KONFERANSI ÖRGÜTÜNÜN
İMTİYAZ VE MUAFİYETLERİNE DAİR
SÖZLEŞMENİN ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN
TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) Türkiye Cumhuriyeti adına 2 Mart 2019 tarihinde imzalanan “İslam Konferansı Örgütünün İmtiyaz ve Muafiyetlerine Dair Sözleşme”nin onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

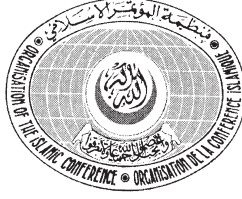
DİŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**İSLAM KONFERANSI ÖRGÜTÜNÜN
İMTİYAZ VE MUAFİYETLERİNE DAİR
SÖZLEŞMENİN ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN
TEKLİFİ**

MADDE 1- Teklifin 1’inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

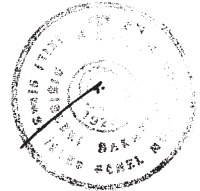
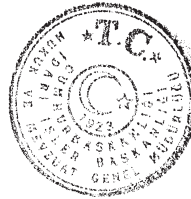
MADDE 2- Teklifin 2’nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Teklifin 3’üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

IS/CM/D.20/FINAL

12-15 MAYIS 1976 (13-16 CEMÂZİYELEVVEL 1396 HİCRİ) TARİHLERİNDE
İSTANBUL'DA, TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE DÜZENLENEN
YEDİNCİ İSLAM KONFERANSI DIŞİŞLERİ BAKANLARI KONFERANSI'NDA
KABUL EDİLEN,
İSLAM KONFERANSI ÖRGÜTÜ İMTİYAZLAR VE MUAFİYETLER ANLAŞMASI

İSLAM KONFERANSI ÖRGÜTÜNÜN İMTİYAZ VE MUAFİYETLERİNE DAİR SÖZLEŞME

İslam Konferansı Örgütü Şartı'nın VI. Maddesinin 8. fıkrasında şu hususa yer verilmektedir: “Konferans tarafından onaylanacak İmtiyaz ve Muafiyetlere dair Anlaşma ışığında:

- a) Konferans, Üye Devletlerde görevlerinin icrası ve Konferansın amaçlarının yerine getirilmesi amacıyla ihtiyaç duyulduğu ölçüde kanuni ehliyet, imtiyaz ve muafiyetlerden yararlanır.
- b) Üye Devletlerin Temsilcileri Konferansla bağlantılı görevlerinin icrası için ihtiyaç duyulduğu ölçüde imtiyaz ve muafiyetlerden yararlanır.
- c) Konferansın personeli görevlerinin icrası için gerekli olan imtiyaz ve muafiyetlerden Konferans tarafından kararlaştırıldığı şekilde yararlanır”.

Buna göre, İslam Konferansı Örgütünün görevlerini kolaylaştırmak amacıyla, Şartta belirtilen imtiyaz ve muafiyet çeşitlerine ayrıntılı şekilde açıklık kazandırılması ve bunların kapsamının ayrıntılandırılması ve hangi durumlarda uygulanacaklarının belirlenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, 12-15 Mayıs 1976 (13-16 Cemâziyelevvel 1396 Hicri) tarihlerinde İstanbul’da, Türkiye Cumhuriyeti’nde düzenlenen yedinci İslam Konferansı Dışişleri Bakanları Konferansı aşağıda metni yer alan Sözleşmeyi onaylamıştır.

BÖLÜM-I

TÜZEL KİŞİLİK

Madde-1

İslam Konferansı Örgütü tüzel kişiliğe sahiptir. İslam Konferansı Örgütünün:

- a. Taşınır ve taşınmaz mallar almaya ve elden çıkarmaya,
- b. Sözleşme akdetmeye,
- c. Yasal işlem başlatmaya

yeterliği vardır.

BÖLÜM-II

MALLAR, FONLAR VE VARLIKLAR

Madde-2

İslam Konferansı Örgütü, malları ve alacakları, bulundukları yer neresi olursa olsun, Genel Sekreterin açıkça feragat ettiği durumlar hariç olmak üzere, her türlü yasal takibattan muaftır. Bununla birlikte, feragat etme keyfiyetinin icbar ve icra tedbirlerine teşmil edilemeyeceği anlaşılmaktadır.

Madde-3

İslam Konferansı Örgütünün kullandığı binaların dokunulmazlığı vardır. Malları ve varlıkları nerede olursa olsun arama, el koyma, müsadere, istimlak ve diğer her türlü idari ve hukuki tedbirden muaftır.

Madde-4

İslam Konferansı Örgütü arşivlerinin ve genel olarak ona ait veya onun tarafınca saklanan bütün belgelerin dokunulmazlığı vardır.

Madde-5

Örgüt:

- 1) Fon, altın veya her çeşit para birimine sahip olabilir ve Üye Devletlerde yürürlükte olan yasalar ve mevzuatlara göre her çeşit para biriminde hesap açtırabilir.
- 2) Fon, altın veya parasını bir ülkeden başka bir ülkeye veya aynı ülke içinde transfer etme ve yürürlükte olan yasalara göre herhangi bir başka para birimine çevirme hakkına sahiptir. Örgüt, yürürlükte olan bir mevzuata aykırı olarak bir Devletten bir Devlete getirdiği tutarı aşan, özel sınırlamalara tabi herhangi bir tutardaki fonu, transfer edemez.

Madde-6

Yukarıda maruz beşinci madde kapsamındaki haklarını kullanan İslam Konferansı Örgütü, Üye Devletlerce yapılacak beyanların uygulanması Örgütün ve Üye Devletlerin çıkarlarına zarar vermediği ölçüde, bu beyanları dikkate alır.

Madde-7

İslam Konferansı Örgütünün taşınır ve taşınmaz malları, varlıkları:

- a) Temel kamu hizmetleri niteliğindekielerin ücretleri hariç olmak üzere, her türlü dolaysız vergiden muaftır.
- b) Kendi resmi kullanımı için Örgüt tarafından ithal veya ihraç edilen mallar gümrük vergisinden, ithalat ve ihracata ilişkin yasaklama ve sınırlamalardan muaftır. Söz konusu muafiyet kapsamında ithal edilen bu mallar, ilgili Hükümetin onayının alınması durumu hariç olmak üzere, ithal edildikleri ülkede satılamaz.
- c) Yayınları ithalat ve ihracat gümrük vergisinden muaftır.

BÖLÜM- III

HABERLEŞME KOLAYLIKLARI

Madde-8

İslam Konferansı Örgütü her üye Devletin ülkesinde kendi resmi haberleşmesi için öncelik hakları, tarife ve posta vergileri; posta, kablogramlar, telgraflar, telsiz telgraf, telefon ve diğer haberleşmeleri ile basın ve radyo haberleri basın tarifesini ile ilgili hususlarda, en az

ilgili Üye Devletin diğer herhangi bir Üye Devlete, bu Devletin diplomatik misyonu da dâhil olmak üzere, gösterdiği muamele kadar elverişli muameleden yararlanırlar. Örgütün bu tür resmi yazışmalarına ve diğer resmi haberleşmelerine sansür uygulanamaz.

Madde-9

İslam Konferansı Örgütü şifre kullanmak ve diplomatik kurye ve çantaların haiz bulunduğu ayrıcalık ve muafiyetlerin aynından faydalanacak olan kurye veya çantalarla haberleşmelerini göndermek hakkını haiz olacaktır.

BÖLÜM-IV ÜYE DEVLETLERİN TEMSİLCİLERİ

Madde-10

İslam Konferansı Örgütünün asli ve bağlı organlarındaki ve Örgütün düzenlendiği konferanslardaki Üye Devletlerin Temsilcileri, görevlerini icra ederken ve toplantı yerine gidiş veya toplantı yerinden dönüşleri esnasında aşağıdaki imtiyaz ve muafiyetlerden yararlanırlar:

- (a) Tutuklanma veya gözaltına alınmadan ve şahsi bagajlara el konulmasından muafiyet.
- (b) Temsilci olarak yazdıkları veya konuştukları tüm sözler ve gerçekleştirdikleri tüm eylemlerle ilgili hukuki süreçlerden muafiyet.
- (c) Tüm evrak ve belgeler için dokunulmazlık.
- (d) Şifre kullanma ve kurye ile ya da mühürlü çantalarda kâğıt ya da yazışma alma hakkı.
- (e) Kendileri ve eşleri için, göç kısıtlamaları ve yabancılara kayıt işlemleri ve askerlik hizmeti yükümlülüklerinden, resmi görevlerini icra ederken ziyaret ettikleri ya da içinden geçtikleri Devlette muafiyet.
- (f) Döviz ve döviz bozdurma işlemlerine ilişkin kanunlarla ilgili olarak, geçici resmi görev sahibi yabancı Devlet temsilcilerine tanınmış olan kolaylıklar.
- (g) Şahsi bagajları için, diplomatik temsilcilere tanınmış olan aynı muafiyet ve kolaylıklar.
- (h) Şahsi eşyaları arasında bulunmayan ithal ettikleri maddeler için gümrük veya istihlak vergilerinden muafiyet isteme hakkı hariç olmak üzere, yukarıdakilere aykırı düşmeyen ve diplomatik temsilcilerin yararlanmakta oldukları bu tür diğer muafiyet ve kolaylıklar.

Madde-11

Üye Devletlerin Temsilcileri İslam Konferansı Örgütünün asli ve bağlı organlarında ve Örgüt tarafından düzenlenen konferanslarda Devletlerinin temsilcileri olarak İslam Konferansı Örgütünün organlarında görevlerini yerine getirirken, konuştukları veya yazdıkları sözlerle ilgili olarak, ilgili kişiler artık Üye Devletlerin Temsilcileri olmasalar bile, hukuki süreçlerde muafiyetten yararlanırlar.

Madde-12

Herhangi bir verginin alınmasının bir yerde ikamet etmeye bağı olduğu hallerde, İslam Konferansı Örgütünün asli veya bağı organlarında veya Örgütün düzenlediği konferanslarda bulunan Üye Devlet Temsilcilerinin görevlerini icra etmek üzere üye Devletlerden birinin ülkesinde bulundukları süreler, ikamet süresi olarak sayılmayacaktır.

Madde-13

İmtiyaz ve muafiyetler, Üye Devletlerin Temsilcilerinin kendi kişisel çıkarları için değil, Örgütü ilgili görevlerini tam bir bağımsızlık içinde icra etmelerini sağlamak amacıyla tanınmıştır. Sonuç olarak, Üye Devletler, muafiyetin adaletin yerine getirilmesine engel olabileceği ve uğrunda tanındığı amaca zarar gelmeksizin kaldırılabilen bütin hallerde temsilcilerinin muafiyetinden feragat etmekle yükümlüdür.

Madde-14

10, 11 ve 12. Maddelerin hükümleri, bir temsilci ile vatandaşı olduğu veya ilgili Devletin onayı olan Devlet makamları arasında uygulanmaz.

Madde-15

Bu bölümdeki "temsilci" ifadesine, Üye Devletlerin tüm delegelerinin, yardımcılarının, danışman ve teknik uzmanların ve delegasyon sekreterlerinin dâhil olduğu telakki edilecektir.

Madde-16

Üye Devletlerin Daimi Temsilcileri, İslam Konferansı Örgütünün organlarında Devletlerini temsil görevleri süresince diplomatik temsilcilerin sahip olduğu bu tür imtiyaz ve muafiyetlerden yararlanır.

Madde-17

Genel Sekreter, Örgütün Üye Devletlerini ve ayrıca onların Daimi Delegelerini ve Daimi Komite üyelerini bilgilendirir.

**BÖLÜM-V
MEMURLAR**

Madde-18

İslam Konferansı Örgütü Konferansı, belirli aralıklarla Üye Devletlere -memurların isimlerini ve ilgili görevlerini içeren bir liste yollayacak olan Genel Sekreter tarafından sunulduğu üzere- 19. madde hükümleri ve VII. bölüm hükümlerinin uygulandığı memur kategorilerini belirler.

Madde-19

İslam Konferansı Örgütü Genel Sekreterliğinin memurları, uyruklarına bakılmaksızın aşağıdaki imtiyaz ve muafiyetlerden yararlanırlar:

- a) Resmi görevleri çerçevesinde konuştukları ve yazdıkları sözler ve gerçekleştirdikleri tüm eylemlerle ilgili yasal süreçlerden muafiyet.
- b) Örgüt tarafından kendilerine ödenen veya ödenecek maaş ve ücretler üzerinden alınan vergiden muafiyet.
- c) Ayrıca, ev sahibi ülkenin vatandaşları haricindeki Genel Sekreterlik memurları:
  - 1) Bakmakla yükümlü oldukları eş ve akrabalarıyla birlikte,
  - 2) Kambiyo kolaylıkları bakımından, ilgili Hükümet nezdinde akredite bulunan diplomatik misyonlara mensup muadil derecedeki memurlara tanınan kolaylıklardan,
  - 3) Uluslararası kriz dönemlerinde, ülkelerine geri dönüşleri için diplomatik temsilcilere sağlanan kolaylıklardan,
  - 4) Söz konusu ülkede görevlerine ilk başlama tarihinden itibaren bir yıl içerisinde, mobilya ve eşyalarını gümrüksüz ithal hakkından yararlanırlar.

Madde-20

Yukarıda maruz maddelerde sağlanan imtiyaz ve muafiyetlere ek olarak, Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcısı ve kıdemli memurlar, eşleri ve reşit olmayan çocuklarıyla birlikte, uluslararası hukuk uyarınca her biri kendi derecesine göre diplomatik temsilcilere sağlanan imtiyaz ve muafiyetlerden yararlanırlar.

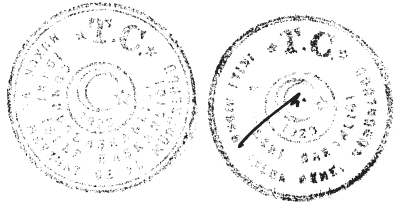
Madde-21

İmtiyaz ve muafiyetler, memurlara, Örgütün menfaatlerini korumak ve hedeflerini gerçekleştirmesine imkân tanımak maksadıyla tanınır. Genel Sekreter, yukarıda maruz maddede belirtilmeyen, kendi kanaatine göre muafiyetin adaletin tecellisine mani olacağını düşündüğü tüm hallerde, Genel Sekreterlik memurlarının muafiyetini kaldırma hakkı ve vazifesini haizdir ve bu muafiyet, Örgütün menfaatlerine hâlel gelmeksizin kaldırılabilir. Bu maddede belirtilen memurlara ilişkin, muafiyet yalnızca Konferans onayıyla kaldırılabilir.

Madde-22

Örgüt, bu bölümde bahsi geçen imtiyaz ve muafiyetlerle ilgili olarak, adaletin doğru yönetiminin temini, asayiş kurallarına riayetin sağlanması ve herhangi bir suiistimalin vuku bulmasının önlenmesi için her daim, Üye Devletlerin ilgili makamlarıyla işbirliği yapar.

BÖLÜM-VI

UZMANLAR

Madde-23

V. bölüm bağlamındaki memurlar dışında kalan, İslam Konferansı Örgütü adına görevde bulunan uzmanlar, Örgüt Konferansınca kabul edilecek bir ilke kararının ifasında, ilgili görevin yerine getirilmesinde gerekli imtiyaz ve muafiyetlere sahiptirler, bu imtiyaz ve muafiyetler bilhassa aşağıdaki gibidir:

- a) Tutuklanma veya gözaltına alınmadan ve acil durumlar hariç şahsi bagajların zabıt edilmesinden muafiyet: ilgili Devletin Genel Sekreterle istişare üzerine karar vermesi üzerine.
- b) Görevleri sona erse dahi, görevlerinin ifası esnasında konuştukları veya yazdıkları sözler ve gerçekleştirdikleri eylemlerle ilgili yasal süreçten muafiyet.
- c) Örgüte ait tüm evrak ve belgelerin dokunulmazlığı.
- d) Döviz bozdurma kısıtlamaları hususunda, ilgili ülkede yürürlükte olan yasalar uyarınca, geçici görevli yabancı Devlet temsilcilerine tanınmış olan kolaylıklar.
- e) Şahsi bagajları için, diplomatik temsilcilere tanınmış olan muafiyet ve kolaylıklar.
- f) Eşleri ve reşit olmayan çocuklarıyla birlikte, göç kısıtlamaları ve yabancıların kayıt işlemleri ve askerlik hizmeti yükümlülüklerinden muafiyet.

Madde-24

İmtiyaz ve muafiyetler, uzmanlara Örgütün menfaati için tanınır. Kendi kanaatine göre muafiyetin adaletin tecellisine mani olacağını düşündüğü tüm hallerde, Genel Sekreter muafiyeti kaldırma hakkı ve vazifesini haizdir ve bu muafiyet, Örgütün menfaatlerine halel gelmeksizin kaldırılabilir.

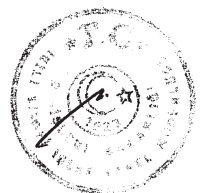
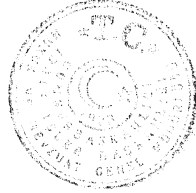
BÖLÜM-VII LESEPASE

Madde-25

İslam Konferansı Örgütü Genel Sekreterliği, memurlarına lesepase verebilir. Söz konusu lesepaseler, müteakip iki maddenin hükümlerini dikkate alarak Üye Devletler tarafından geçerli seyahat belgeleri olarak tanınıp kabul edilir.

Madde-26

Üzerinde memur oldukları ve Genel Sekreterliğin resmi işi dolayısıyla seyahat ettikleri ibaresi bulunan vizeler, Genel Sekreterliğin talebi üzerine lesepase hamillerine verilir.

Madde-27

Vizeler mümkün olduğunca ivedilikle verilir. Ek olarak, bu kişilere hızlı seyahat etmeleri için kolaylıklar sağlanır.

Madde-28

27. maddede belirtilen kolaylıkların benzerleri, Örgüt lesepasesi hamili olmamalarına rağmen, Örgüt için iş seyahatinde bulunduğunu belirten bir sertifikaya sahip uzmanlar ve memurlar için de sağlanır.

**BÖLÜM-VIII
UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ**

Madde-29

İslam Konferansı Örgütü aşağıdaki hususların çözümü için bir organ kurar:

- a) Sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklar veya Örgütün taraf olduğu özel hukuk niteliğindeki diğer uyuşmazlıklar.
- b) Muafiyetten feragat edilmediği takdirde, resmi konumu nedeniyle muafiyetten yararlanan Örgütün herhangi bir memurunun karıştığı uyuşmazlıklar.

NİHAİ HÜKÜMLER

Madde-30

İşbu Anlaşma hükümleri uyarınca hiçbir durum, bir Üye Devletin kendi ülkesinin güvenliği için veya emniyetin tesisi ve kamu düzeninin korunması için uygun gördüğü önlemleri alma yetkisini etkilemez. Bu tür adımların atılmasını gerekli addeden bir Devlet, Örgütün çıkarlarının korunmasını güvence altına alan önlemler üzerinde anlaşmaya varmak için koşulların izin verdiği şekilde Genel Sekreterlik ile temas kurma konusunda hızlı davranır.

Madde-31

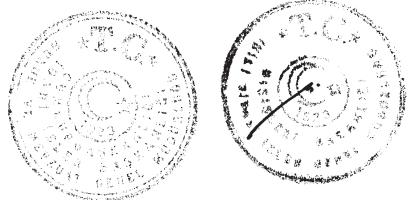
Bu Sözleşme’de tanınan muafiyetler, açıkça veya kapsamlı bir şekilde, kişisel muafiyeti değil, resmi muafiyeti ifade eder.

Madde-32

Genel Sekreter, bu Sözleşme’yi katılım için Örgütün Üye Devletlerine gönderir.

Madde-33

Bu Sözleşme, katılım belgelerinin ilgili Devlet tarafından Genel Sekreterliğe tevdi edildiği tarihten itibaren bağlayıcıdır. Genel Sekreter, tevdi edilen her bir katılımı Örgütün tüm Üye Devletlerine bildirir.

Madde-34

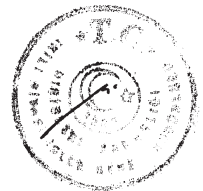
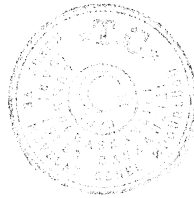
Bir Üye Devletin işbu Sözleşme'ye katılımı, bu Sözleşme'yi iç mevzuatının bir parçası haline getirmek için Anayasal süreçleri tamamladığını ifade eder.

Madde-35

İşbu Sözleşme, Örgütün Üye Devleti olarak kaldığı sürece, katılan her Devlet için bağlayıcı olmaya devam eder. .

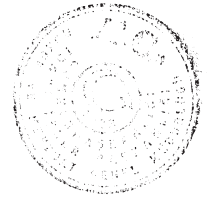
Madde-36

İslam Konferansı Örgütü, işbu Sözleşme hükümlerinin Üye Devletlerin ülkelerinde uygun şekilde uygulanması için ek anlaşmalar yapabilir.

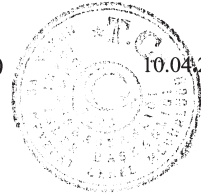

**İSLAM KONFERANSI ÖRGÜTÜNÜN İMTİYAZ VE MUAFİYETLERİNE
DAİR SÖZLEŞMEYİ İMZALAYAN ÜYE DEVLETLERİN LİSTESİ**

S. No.	Üye Devletler	İmza	Tarih
1.	Azerbaycan Cumhuriyeti	-----	-----
2.	Ürdün Haşimi Krallığı	-----	-----
3.	Afganistan İslam Cumhuriyeti	-----	-----
4.	Arnavutluk Cumhuriyeti	-----	-----
5.	Birleşik Arap Emirlikleri	-----	-----
6.	Endonezya Cumhuriyeti	-----	-----
7.	Özbekistan Cumhuriyeti	-----	-----
8.	Uganda Cumhuriyeti	-----	-----
9.	İran İslam Cumhuriyeti	-----	-----
10.	Pakistan İslam Cumhuriyeti	-----	-----
11.	Bahreyn Krallığı	-----	-----
12.	Bruney Darüsselam	-----	-----
13.	Bangladeş Halk Cumhuriyeti	-----	-----

14.	Benin Cumhuriyeti	(imza)	14.08.2012
15.	Burkina Faso	(imza)	10.06.2009
16.	Tacikistan Cumhuriyeti	-----	-----
17.	Türkiye Cumhuriyeti	(imza)	2 Mart 2019
18.	Türkmenistan	-----	-----
19.	Çad Cumhuriyeti	-----	-----
20.	Togo Cumhuriyeti	-----	-----
21.	Tunus Cumhuriyeti	-----	-----
22.	Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti	-----	-----
23.	Cibuti Cumhuriyeti	(imza)	18.05.2010
24.	Suudi Arabistan Krallığı	-----	-----
25.	Senegal Cumhuriyeti	-----	-----
26.	Sudan Cumhuriyeti	-----	-----
27.	Suriye Arap Cumhuriyeti	(imza)	23.05.2007
28.	Surinam Cumhuriyeti	-----	-----
29.	Sierra Leone Cumhuriyeti	-----	-----
30.	Somali Cumhuriyeti	(imza)	10.04.2010

31.	Irak Cumhuriyeti	-----	-----
32.	Umman Sultanlığı	-----	-----
33.	Gabon Cumhuriyeti	-----	-----
34.	Gambiya Cumhuriyeti	(imza)	26.2.2007
35.	Guyana Cumhuriyeti	-----	-----
36.	Gine Cumhuriyeti	-----	-----
37.	Gine-Bissau Cumhuriyeti	-----	-----
38.	Filistin Devleti	-----	-----
39.	Komorlar Birliği	(imza)	30.06.2012
40.	Kırgız Cumhuriyeti	-----	-----
41.	Katar Devleti	-----	-----
42.	Kazakistan Cumhuriyeti	-----	-----
43.	Kamerun Cumhuriyeti	-----	-----
44.	Kotdivuar Cumhuriyeti	(imza)	12.04.2016
45.	Kuveyt Devleti	-----	-----
46.	Lübnan Cumhuriyeti	-----	-----
47.	Libya Devleti	-----	-----

48.	Maldivler Cumhuriyeti	-----	-----
49.	Mali Cumhuriyeti	-----	-----
50.	Malezya	-----	-----
51.	Mısır Arap Cumhuriyeti	-----	-----
52.	Fas Krallığı	-----	-----
53.	Moritanya İslam Cumhuriyeti	06.11.2012	(imza)
54.	Mozambik Cumhuriyeti	-----	-----
55.	Nijer Cumhuriyeti	10.09.2012	(imza)
56.	Nijerya Federal Cumhuriyeti	-----	-----
57.	Yemen Cumhuriyeti	-----	-----

TBMM Basımevi - 2024

